A baloldal felelőssége

NAGY PÉTER TIBOR
egyetemi tanár

Az teljesen helyénvaló, hogy eltérő elképzelések és ekképpen a baloldalon belül vita van arról, hogy mi a helyes stratégia 2026-ban, hogyan lehet leginkább a baloldali értékek képviseletét megerősíteni és némi esélyt szerezni arra, hogy valamiféle baloldali kormánya legyen egyszer az országnak.

Nem helyes viszont, hogy az e pillanatban 2026-os indulásukat ígérő baloldali pártok számos, hivatalosnak minősíthető megszólalója kétségbe vonja azok autentikus baloldaliságát, akik nincsenek velük azonos álláspontonon. Történelmi tény ugyanis, hogy a baloldal mindig erősen fragmentált volt, a szocialista pártban mindig is jól látható csoportok léteztek, és mindig nagy számban működtek olyan baloldali közszereplők is, akik párton kívüliek voltak. S bár a politikatörténet az 1994–1998-as, illetve a 2002–2008-as korszakot szociálliberális kormányzati ciklusnak hívja – melyben az MSZP-nek osztja a baloldali és az SZDSZ-nek a liberális szerepet –, mindenki, aki akkor élt (vagy fellapozza az akkori újságokat, megnézi a politikusokkal készült videófelvételeket), tudja, hogy az MSZP-nek voltak igen liberális arcai, és az SZDSZ-ben igen erős baloldali értékek léteztek.

Nemzedékünkben mindenki természetesnek tekinti, hogy a baloldali emberek nem egyetlen párt fegyelme alatt cselekszenek, ezért tekintette mindenki legitimnek, hogy a 2010-es években néhány szocialista színekben megválasztott politikus kiváljon az MSZP-frakcióból, és Demokratikus Koalíció néven önálló politizálásba kezdjen. Azt az állítást, hogy egyetlen autentikus baloldali álláspont van, talán célszerű a későbbiekben is kerülni. Már csak azért is, mert egyközpontú baloldalra sosem érkezik annyi szavazat, mint az egyközpontú jobboldalra: ennek az oldalnak az értelmisége, sajtóelitje, szakértői tábora megszokta és elvárja, hogy a baloldal sokféle legyen.

> Minden formációnak jogában áll akár az utolsó percben is úgy dönteni: nem száll be a versenybe. Azért, hogy ezzel biztosítsa a rendszerváltást. A Tisza ugyanis egy jellegzetes választási párt.

E sokféleség most például abban nyilatkozik meg, hogy vannak, akik azt tartják kisebb kockázatnak, hogy nem bukik meg az Orbán-kormány, mások meg azt, ha egyetlen baloldali párt sem éri el a parlamenti küszöböt.

Nem kétséges, hogy a világ demokratikus baloldali erői az 1940-es évek elején a New Dealt megvalósító Roosevelt-kormányban bíztak – tekintettel arra, hogy a többi demokratikus baloldali kormányzat közül csak Svédországé, Ausztráliáé, Új-Zélandé maradt cselekvőképes. A demokratikus baloldal erői – még ha nem voltak is részleteikben ismertek a koncepciós perek vagy a diktatúra mértéke – nem azonosulhattak Sztálinnal és a Szovjetunió Kommunista Pártjával, és nem azonosulhattak Churchill-lel és a brit Konzervatív Párttal sem.

Lényegében mindenki belátta azonban, hogy a hitlerizmus győzelme vagy stabilizálódása elfogadhatatlan Európában, tehát a „három nagy” együttműködését, ami a hitlerizmus megsemmisítésének az útja, támogatni kell. Ennek pedig az az ára, hogy a demokratikus baloldaliak egy ideig nem támogatták a brit munkáspárti törekvéseket a kormányzás átvételére, amiképp a Sztálin ellen (emigrációból) küzdő mensevik, illetve szociálforradalmár erőket sem, melyek számára Sztálin megbuktatása és az 1917. februári forradalom által teremtett többpártrendszer visszaállítása élvezett volna preferenciát.

A helyzet ma egy lényeges ponton analóg: az európai demokratikus rendet ma elsősorban Putyin és európai szövetségesei – így Orbán Viktor – fenyegetik. Ahogy a negyvenes évek baloldali politikusaitól elvárható volt, hogy korlátozzák intézményes ambícióikat, pontosabban halasszák azokat a nácizmus elleni győzelem utánra, ugyanúgy várható el ugyanez a mai baloldaliaktól.

Ha stílusában nincs is igaza a Tiszára szavazást mindenképpen elutasító érvelésnek, egy speciális történeti helyzetben tartalmilag akár igaza is lehetne. Akkor lenne így, ha az 1945-ös és a 2026-os rendszerváltás analóg lenne.

Ismeretes módon az 1945-ös magyar rendszerváltás erői (melyek az 1940-es évek első felének legális és illegális ellenzéki pártjait, mozgalmait nevezték meg elődjüknek a 2026-os rendszerváltás híveihez hasonlatos módon teljes mértékben ki akarták iktatni az előző évek politikai elitjét. Azóta sem látott arányban mozgósították ehhez a szavazójogosult lakosságot: 90 százalék feletti részvétel volt.

Ugyanakkor nem zárhatjuk ki, hogy ezen a választáson a „bukott rendszer” kormánypártjai vagy azok utódpártjai többségbe kerülhettek volna, és akkor semmifajta rendszerváltás nincs Magyarországon. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság azonban – hasonlóan eljárva, mint az összes többi náci kollaboráns országban – nem engedte elindulni a győzelemre leginkább esélyes erőket, melyek az 1939–1944-es parlamentet uralták. (Az 1939-es választáson „természetesen” a kormánypárti jelöltek számára kedvezett a pálya, de a visszacsatolások utáni hangulatban enélkül is nyertek volna, ha nem is annyira.)

Egy olyan választáson, ahol bárki győz, mindenképpen a rendszerváltók győznek, természetesen nem indokolt, hogy a pártok együtt induljanak. Ettől függetlenül 1945-ben, bárki bármennyire győzött is, az előzetes döntés szerint koalíciós kormányban működött együtt versenytársaival – a parlamenti ellenzéknek néhány hely jutott összesen.

2026-ban azonban senki sem fogja megakadályozni, hogy korunk Európa-ellenes, illetve demokrácia-ellenes kormánypártja elinduljon a választáson, és nagyságrendileg a szavazók felét magához vonzza. A baloldali pártok politikusainak ehhez a realitáshoz kellene alkalmazkodniuk. Ahogyan ezt a döntést – a nem indulás döntését – a momentumosok már meg is hozták.

Egyelőre kampány van, a Demokratikus Koalíciónak vagy az MSZP-nek, a Párbeszédnek meg kell mutatnia az erejét, ezt értem. Minden formációnak jogában áll akár az utolsó percben is úgy dönteni: nem száll be a versenybe. Azért, hogy ezzel biztosítsa a rendszerváltást. És ezzel fizessen be a jövőre. A Tisza ugyanis – szerintem – egy jellegzetes választási párt. Olyan erő, amelynek az a dolga, hogy leváltsa az előző rendszert.

Ha ez megtörtént, a választók ismét politikai-világnézeti orientáció szerint fognak tájékozódni, és ha az autokratikus rendszer visszatérését a 2026-ot követő hónapok ügyészségi és törvényhozási munkájával sikerül megakadályozni, egy baloldali összefogás érdemi esélyese lesz a következő választásnak. Ha pedig a Fidesz továbbélését nem lehet jogilag megakadályozni, egy korrekt választási rendszerben a demokratikus erők nagykoalíciója vághat majd neki a következő választásnak.

Felelős politikusokhoz méltó, komoly vita, hogy ez így történjen-e vagy sem. Tessék úgy is viselkedni.

FOTÓ: FLAJSZ PÉTER

Figyelmeztetés a buborékból

TÖMPE ISTVÁN
közgazdász

A Tisza 1300 milliárdos restrikcióra készült, így a kormánypropaganda, de hogy miért éppen annyi és honnan, az nem érdekes. A legújabb választási kódkönyvben a restrikció súlyos bűn; a válasz pedig erre jobbára az, hogy dehogy, és különben is mi leszünk az adócsökkentés kormánya.

Az én generációm (vagyis az öreg buboréktársak) leginkább olyasmit szeretnének ehelyett hallani, hogy ez majdnem akkora összeg, mint az állam illegális injekciója a tőkealapokba (1100). Hiszen csekély fantázia kell ahhoz, hogy elgondoljuk: ha az állam 1100-at tol be nekik, akkor ott már volt ugyanannyi, vagyis a tőkealapokba kiszervezett összeg 2200 milliárd, az pedig az egészségügy éves költségvetése. Ez egy markáns kampányszöveg, még akkor is, ha a folyó adatok keverednek az állománnyal. Ráadásul nem is 2200 milliárdról beszélünk, hanem a duplájáról (tessék megcáfolni), és abban már az oktatás is benne van.

> Tudás van, bizalom nincs. Felfokozott politikai hangulatban nem a szakmai gyökerek ápolása, hanem a kitépésük a gyakorlat. Így volt ez 1990-ben, 2010 után is.

Ha így gondolkodunk, voltaképpen világosabbá tesszük, hogy a NER működése következtében az ország mindennapjai elfogadhatatlanok. Rájuk szárad a gyermekvédelemnek nevezett kizsákmányolás szennye is, de nincs az a nevelői abúzus, amely elfeledtethetné velünk, hogy az állam az alapvető kötelességeit nem teljesíti. Ezért kell a NER-nek buknia. Egyszerű minimum ez: a fejlettségünkhöz illő szolgáltatásokat akarunk, és hogy ez elől senki neres fia-borja ne lopja el a forrást. Éppen csak működő demokrácia kell hozzá.

Alighanem mindenre kiterjedő programok készülnek zárt körben, igaz, ha majd megjelennek, akkor sem olvassa őket a választók nagy tömege. Az ő figyelmüket a legabszurdabb, az életből vett rémtörténetekkel tartják fenn, Matolcsytól a Szőlő utcáig. Pedig hát beszélni kellene a nagyközönség előtt arról is, hogy pontosan mi a helyzet az egészségügyben, a közlekedésben, az oktatásban, a digitális analfabetizmus felszámolása dolgában. A helyzetről, nem a tervekről. Arról, hogy honnan indulunk el.

Ehelyett bennfentesen okoskodó emberek riogatnak a jövővel, amelynek részleteit persze nem lehet elmondani, de majd egy kávé vagy egy pohár bor mellett szívesen. A verbális öngyilkosság biztos jelei ezek. És különben sem arra van szükség, hogy a szakértők fenyegetőzzenek, különösen, hogy ott vannak a kormány fenyegetései is a plakátokon meg a médiában, miszerint ha a Tisza jönne, még az ukrán vezér is aranyvécét kapna, a magyarok meg cicaadót. Csakhogy az űrt, amelyet ki kell tölteni, a NER okozta, tehát ha maradnak, ők adóztatják meg a cicákat. Vagy nem, csak mert ők jó emberek, és ott van még Trump pajzsa is?

Egyszerűen nem törődünk eleget a valóság bemutatásával. Pedig volna mit megtudni akár a magyar mezőgazdaságról, a hadiiparról, a művészetek finanszírozásáról vagy éppen a médiáról. Ez nem érdekelné az embereket? A televízióban a szakértőt faggatják, jó-e, ha a belügyminiszter a főnök a gyermekvédelemben, vagy hogy a feldúlt egészségügyi államtitkár miért morog, de soha egy szó, egy kérdés nem hangzik el arról, hogy más országokban, amelyekkel együtt indultunk, sikerült-e az egészségügyi rendszert vagy a gyermekvédelmet megjavítani. Vagy mindenhol az a képlet, hogy a felkészületlen és silány módon politizáló kormányzat egy egységnyi jobbító szándékú beavatkozására két egység brutális mellékhatás jut?

Öreg buboréktársaim okoskodnak, próbálják a szakmai évtizedeik során összeszedett tapasztalatot felajánlani a következőknek, ha azok nem a neresek lesznek. Tudás van, bizalom nincs. Nem szokatlan ez, felfokozott politikai hangulatban nem a szakmai gyökerek ápolása, hanem a kitépésük a gyakorlat. Így volt ez 1990-ben, 2010 után is. Nemcsak a telefonkönyveket dobták ki, hanem az észszerű szervezeti és működési szabályzatokat is.

Úgyhogy a mai kormányváltó generációra, a negyvenesekre igen nagy felelősség hárul. Kívánok nekik új és jó telefonkönyveket, sok felkészült szakembert, szakmai fórumot, termékeny emberei hálózatot. Szükségük lesz rá, mert ha elszalasztják és közben kicsit megöregednek, jön a Z generáció; aztán máris az ő litániájukat kell majd hallgatni a kihagyott esélyekről.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.